

Sevginin Mahrem Dünyası¹

Archie Hill

Çev. Rifat Atay*

Ben hayatımın ilk otuz yılını boşa harcadım. O yıllar, beni, bir boşlukta varlığımı sürdürdüğüm nice şahsi karanlık köşelere götürmüştür. Her zaman hayatın dışında göründüm, eşyalara sadece gıpta etmek için uğrayan bir ziyaretçi gibi. Sanırım, ben bir kişi olmaktan daha çok bir yara idim.

Gençliğimde sarhoş olarak zor yollardan geçtim, hatırlayabileceğimden daha da uzun serserice yaşadım ve hapisane hücrelerinin ve alkol tedavi kuruluşlarının tembelliğinde vakit öldürdüm.

Ben savaş² öncesi depresyonunun kıtlık günlerinde büyütülmüş on bir çocuğun en büyüğüydüm. Elbette ki *öyle* bir ortamda siz, secde makamına gelip Tanrı'ya bu nimetlerinden (!) dolayı teşekkür etmezsiniz. Çünkü siz bütün gayretinizi cadde başında bedava çorba dağıtan kuyrukta bir yer edinmeye yoğunlaştırmışsınızdır; ayakta kalabilmekle o kadar meşgulsünüz ki Ahiret hakkında endişelenmeye vaktiniz bile yok. Tanrı benim hayatımı paylaşır görünmüyordu ve ben de onunla fazla ilgilenmiyordum. Sadece çok kısa bir süre önce, Tanrı'yı kiliselerin benim inanamamı istediği kadar gerçek bir varlık olarak kabul ettim ve bu Tanrı'ya karşı tiksinti, nefret ve küçümseme hisleriyle doluydum. Onunla yüz yüze buluşmak, O'na tükürmek ve O'nu kendi ellerimle yavaş yavaş boğazlamak istedim. Tanrı'nın gerçek olmasını istedim ki böylece bunu O'na yapabileyim. Silahlı kuvvetlerdeki altı yıl dahil, caddelerde yaşayan bir evsiz ve bir suçlu olarak geçirdiğim zamanlarda dahil olmak üzere, O'na karşı olan nefretim hayatımın en yoğun tecrübesiydi. Bu nefret, eşimin ilk evliliğinden doğmuş olan, yirmi altı yaşındaki üvey oğlum sebebiyle ortaya çıkmıştı. Oğlum yüzde yüz fiziksel ve zihinsel özürdür; Tanrı'nın kara tahtasından tamamen silinmiş birisi.

Barry yürüyemez, konuşamaz, kendi kendine yiyemez veya tuvalete gidemez; [kısacası] tek başına hiçbir şey yapamaz. O yirmi altı yaşındadır ve hala eşim tıpkı bir bebek gibi onu yıkamak zorundadır. Bazen gözleri bilgiden dolayı parlar fakat bedeni gittikçe daha da zayıflıyor ve daha da faydasız bir hale geliyor. Böyle bir beden ha-

¹ Du Boulay, S. et al, ed., *The Light of Experience*, London: BBC, 1977, 57-64.

* Doç. Dr. , Akdeniz Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Antalya, rifatay@akdeniz.edu.tr. Uzun süre önce yaptığım halde teknik arızalar sonucu kaybetmiş olduğum bu metni yeniden dijital ortama aktararak istifadeye açan sevgili öğrencim Kemal Tokgöz'e şükran borçluyum.

² II. Dünya Savaşı

yat ateşini bu kadar uzun bir süre yanık bırakabilmesine hep hayret etmişimdir. Her sabah Barry’i değiştirme merasimini yavaşça yerine getiririz. Bu, onun için yabancıların yapmasına hep içerlediği bir iştir, ama ne zaman ben ve eşim yaparsak gözleri bize güvendiğini söyler. Belki de ellerimizdeki sevgiyi, sıcaklığı hissediyordur.

Benim tahminim Barry’nin hayatı boyunca eşim 35.000 bez değiştirdi. O, yirmi yıl, bezleri kullandıktan sonra yıkamak zorunda kaldı; ancak yakın zamanda kullanılıp atılan bezlerin varlığından haberdar oldu. *Eşim için mutluluk, kullan-at bir bez olmuştur.* Barry’nin ayakkabılarına ince uzun delikler açmak zorunda kalmıştık, ki böylece karım onun parmaklarının üst üstüne gelmediğinden emin olabilirdi. Eğer üst üstündeyse, bu çok acı vericidir. O bütün gün acı içinde olacak ve bize söyleyemeyecektir. O fazla ağır değildir – sadece 33 kilo çeker – fakat yine de onu evirip çevirmek zordur. Bazen elleri ya da ayakları şiddetle sarsılır (ya da kasılır) ve onu düşürebilirsiniz. Huzurlu bir şekilde olduğu sürece ölüm kesinlikle olabilecek en kötü şey değildir, fakat biz onun mevcut özürlerini daha da kötüleştirmekten korkuyoruz. O, günde dört ya da beş defa doyurulmak zorundadır. Karım 37.000-47.000 yemeği ona kaşıkla yedirmiş olmalıdır. Yutmakta zorlandığı için bazen bir yemek bir saat sürebilir. Bu da yemeği ısıtmak için defalarca mutfağa gelip gitmek anlamına gelir.

Anne ile oğul arasında büyük bir hayat bağı ve derin, mahrem bir sevgi dünyası var; onu ben de severim, sanki benim öz etimden ve kanımdanmış gibi. Kısa bir süre önce kasığındaki bir topaklığı almak için, Barry’e bir ameliyat yapıldı ve anlaşıldı ki bu bir kanserdi. Bundan sonra artık her günü olduğu gibi idare edip, onun ölmesini bekliyoruz. Kanser haberini alınca, İsa’nın “Bırakın, küçük çocuklar bana gelsinler, onlara engel olmayın”³ sözlerinin doğru olmadığını anladım; sözler [gerçekte]⁴ “Bırakın küçük çocuklar acı çeksün,” idi; aynen Barry’nin o kadar çok, uzun, vızıltılarla geçen yıllarda çektiği gibi. Barry’e ve eşime olanlarda hiçbir “Tanrı’nın gayesi”ni göremiyordum, sadece Tanrı’nın kini ve kötülüğü [idi görünen]. Eğer Tanrı varsa, o zaman, benim eşimin oğlunu yaratırken O’nun elleri bazı görünmeyen kötülüklerde titremişti. O, özel huysuzlukla dolu, kızgın ve umursamaz bir ruh hali içindeydi. Fakat benim eşim Tanrı’ya inanır. “Tanrı onu sevecektir,” der. Böyle düşünmesinden dolayı ben ona kızgınım; çünkü bu, kendisinin inandığı Tanrı, Barry’i öncelikle reddeden çirkinliktir ve ona yirmi altı yıldan fazla süren bir dolap-beygirliği⁵ cezası vermiştir.

Eşim ve ben talidomik⁶ çocuklar hakkında bir televizyon programı seyretmiştik ve eşim: “Keşke Barry talidomik olarak doğsaydı, şu anki durumuna kıyasla o yüzde doksanlık bir gelişme olurdu,” dedi. Onun bu sessiz serzenişi beni alın çatımdan vurdu ve beynimi zonklattı; öyle ki yere oturup kan kusasına ağlayabilirdim. Yirmi

³ Luka, 18/16; Markos, 10/14.

⁴ Köşeli parantez içindeki bütün eklemeler mütercim tarafından konulmuştur.

⁵ Ortaçağdan kalma bir değirmen tipi.

⁶ Hamilelik esnasında annenin aldığı ilaçlar dolayısıyla özürlü doğan çocuklar.

altı yıl [tamamen] faydasız bir et yığınının içine hapsedilmiş olmak; akıl bilgisayarının tam olarak çalışıp çalışmadığını gösteren, dışı vuran hiçbir işaretin de olmaması. Ve umarım çalışmıyordur. Çünkü eğer çalışıyorsa, hep çalışmışsa; o zaman Barry, karanlık, derin ve korkunç ve yalnız bir denizden çıkan, terk edilmiş, küçük bir adacıktaki atıktır. Ümidim, ona, kendisini tertemiz yıkayan ve kandilinin ışığını söndüren, çabuk ve süründürmeyen bir ölümün nasip olması.

Ve dahası, küçük oğlumuz Robin'e kardeşinin yavaş yavaş öldüğünü nasıl söyleyeceğiz? Üzüntüden ağzı açık kalacak, çünkü anlamayacak; çünkü ben de anlamıyorum. Boş klişeleri, teselli makamındaki sıkıcı vaazları, zor zoruna sürdüreceğim. Ona şiir, nesir ve [dahi] bölüm vereceğim. Yeter ki beni dolduran zehir onu etkilemesin. Buraya yaşamaya ilk geldiğimizde ve küçük oğlum okula başladığında; o, çok yalnız, terk edilmiş, arkadaşlardan uzak göründü. Onun hakkında düşündüm ve çok üzüldüm; belki de o bana kendi yalnız çocukluğumu hatırlatmıştı. Sanırım onun yalnızlığının cevabını, zamanının çoğunu tekerlekli sandalyesinde oturarak geçiren ve dünyanın devam etmesini seyreden kardeşi Barry'de buldum. Okula gelip giderken geçen öğrenciler onu görebiliyorlardı ve hatta onlardan birinin diğerine Barry'nin bir "kukla" olduğunu söylediğini duydum. O zaman anladım Robin'in neden arkadaş edinmediğini: meğer bizim özürlü oğlumuzmuş onunla kendi yaşlıları arasındaki set.

Acaba çocuklar geçerken Barry'i gözlerden uzak mı tutsam diye düşündüm ve sonra da: "Eğer bunu yaparsam, neden Barry'i bodruma koyup, duvara zincirleyip, üstünde uyuması için de altına saman yayarak işi bitirmemeliyim ki?" diyerek kendimi sorguladım. Küçük oğlumun okuluna gittim ve çocuklara sosyal hayattan uzaklaştırılmış özürlü insanların filmlerini gösterdim. Korkunç ya da hoş olmayan resimler değil, fakat "güzel" resimler. Çocuklara özürlü olmanın ne demek olduğunu açıkladım ve sokaklarında özürlü birisi yaşarsa ne yapabileceklerini sordum. "İzninizle efendim," dediler, "kapıyı çalarız ve evin hanımına ayak işlerinde ona yardımcı olup olamayacağımızı sorarız." "Müsaadenizle efendim, özürlü kimseni tekerlekli sandalyesinde yürüyüşe çıkarıp çıkaramayacağımızı sorarız." Neyse, problem çözüldü. Şu an Robin'in bir sürü arkadaşı var ve kendisine çok yakın kafadarları yemek için ya da hatta hafta sonları onunla kalmaları için eve getirir. Onlar Barry'i olduğu gibi kabul ederler: Kaderin oyununa gelmiş bir insan. Fakat o zor bir dönemdi. Robin kardeşinden tiksindir bir halde, ya da utanç duyarak büyüye bilirdi. Aynı şekilde eşim ve ben "Barry'nin oturtulması" ve benzeri sorumlulukları onun üzerine yıkabilirdik. Fakat ta ilk baştan itibaren, Robin doğduğunda, Barry'nin Robin'in değil bizim sorumluluğumuz olduğunu kabul etmiştik. Robin Barry için ne yaparsa diğerkâmlığından yapar, bir görev duygusundan değil. O belli şeyleri denemek ve Barry'i eğlendirmek için yapar – oyuncaklar, pille çalışan yanıp sönen gece lambaları gibi – ve Barry de onlardan zevk alır.

Eşim bahçenin ekimini her yıl öyle planlar ki tam çiçekler açtığında o, Barry'i

bahçeye çıkarıp gezdirebilsin. O yine çiçeklerin yüksekliğini Barry'nin onları sandalyesinden görebileceği şekilde ayarlar. O bunları anlar mı? Takdir edebilir mi? Bilmiyorum; ama bütün bunlar onun aklını canlandırmak ve yapabildiğimiz kadarıyla onu hayatın ve tabiatın normallikleriyle ilgili kılma çabalarıdır. Hayatın ve tabiatın ona vermediği normalliklerin ta kendisi.

Bir süre önce bahçede Barry'nin tekerlekli sandalyesinin arkasında durdum ve onun ne gördüğünü görmeye çalıştım. Çaresiz bir şekilde bir noktaya sabitleşerek ayaklarımı zihnen zemine mıhladım, öyle ki sadece birisinin beni hareket ettirme lütuf ya da merhametine bağlıydım. Görebildiğim oldukça küçük bir dünya idi. Onun israf edilmiş ense kasları ona otuz dereceden fazla baş döndürme imkânı vermemişti; kaslar onun ön görüş mesafesini neredeyse dümdüz denebilecek kadar darlaştırmıştı. O, insanların ve olayların gözlerinin önünden geçtiğini görebiliyor; fakat onları takip edip olası bir karara varabilmek için başını çeviremiyordu. Ev hanımları, ellerinde alış-veriş çantalarıyla caddede aşağı yukarı geçtiler. Barry, pencere önünde geçirdiği uzun saatler dolayısıyla, onların çoğunu yüzlerinden tanıyordu ve onlara işitemedikleri selamlar mırıldanıyordu. Orada ayakta dururken, bir ya da ikisinin, ona gülümsemek ve bir selam göndermek için onun oturduğu pencereye doğru, bizim istikametimize bakmasını ne kadar istedim. Ne yazık ki yoldan geçenler penceredeki bir çocuğu göremeyecek kadar kendi problemlerinin içine gömülüp kalmışlardı. Onlar, Barry'nin küçük ön görüş-açı bezi üzerinde sadece fırça darbeleriydiler. Her hareket birbirinden bağımsız, ne bir plan, ne bir gaye, ne de bir alaka [vardı aralarında].

O, on bir aylıkken, doktor, eşime “Barry’i ver gitsin” [bir yerlere]; “o hiçbir zaman ne yürüyecek ne konuşacak ne de kendi kendine bir şey yapabilecek. Onu at gitsin ve unut onu. Bir tane daha yap,” der. Bu, bana ben çocukken evimizin yakınında bir çiftlikteki bir dişi domuzcağızın halini hatırlattı. Hayvan doğurdu ve emzirmek için sahip olduğu meme sayısından daha fazla yavru dünyaya getirdi; yavrulardan zayıf olanı gittikçe daha da zayıfladı. [O] doğuştan küçüktü, yarışı baştan kaybetmişti ve [dolayısıyla] o ve kardeşleri süt memeleri için bağırsırken, kardeşleri onu hep bir tarafa iterlerdi. Domuz bakıcısı, çiftçiye “Babalık, o bu işi beceremeyecek,” dedi, çiftçi de bir Tanrı edasıyla omzunu silkti ve “Öldür onu öyleyse; anası onun yokluğuna nasıl olsa alışır,” dedi. Ve ben, domuz bakıcısının yavrucağı arka ayaklarından tuttuğunu, onun bağırmasını ve yaşamasına izin verilmesi için yalvarmasını gördüm. Bakıcı yavrunun başını bir duvara çarptı. O da erkek ve dişi kardeşleri zevkle memelerde uğuldayıp hırıldarken oracıkta öldü. “At gitsin onu” dedi, doktorlar. Ona, anasına, eşime... Bunu söylediklerinde onun yüzüne bakmadılar, başka yöne baktılar. Çünkü eğer yüzüne baksalardı, onun gözlerinde Tanrı'nın ümidini göreceklerdi; onlar biliyorlardı ki [bu sözleriyle] Tanrı çok uzaklara gönderilmişti. Eşim “Barry’i başından savmadı.” O, onu çok uzaklara götürdü – uzaklara, anneliğinin ve kadınlığının gizli yerlerine götürdü. Eşim onu aldı ve büyüttü ve büyütürken de kendi hayatının büyük bir kısmından feragat etti. O, oğlunun hayatını uzatmak için kendi hayatını feda etti.

Sanırım eşim onu eve getirdiğinde ve doktorların kendine tavsiye ettikleri gibi 'başından atmadığında' – sanırım o, doktorların yanılmış olduklarını ümit etmişti. O, öylesine güzel bir bebektir: eli ayağı düzgün ve tam gelişmiş. O, koyu renkli saçları ve kahverengi gözleriyle dünyaya gülen bir bebektir. Eşim, kısa zamanda anormal bozuklukların gelişimini gösterecek bir minyatür mükemmeliyete tutulmuştu – tomurcuğun solması. Sanmam ki eşim o zaman oğlunun hayatının tamamını tekerlekli sandalyede mahkûm ve kendisini de onunla beraber yeteneklerini hiçbir zaman geliştiremeyecek bir [başka] mahkûm olarak düşünmüş olsun. Fakat o, kendi aklınca görev zincirleriyle değil sevgisiyle bağlanmıştı. Kapalı bir sevgi dünyası. Öylesine zengin bir dünya ki tarifi imkânsız. Daha önce böylesine bir sevgiyle hiç karşılaşmamıştım- meğer benim sevgiye dair olan düşüncelerim çok sığmış. Aramızda kaç seçkin insan gerçekten bilir sevginin ne olduğunu? Biz bencil-sevgiyi, üstünlük-sevgisini, güç-sevgisini, yardım-sevgisini, bağımlılık-sevgisini biliyoruz. Biz yüzeysel-sevgiyi ve gösteriş-sevgisini ve daha başka birçok isimle sevgiyi biliyoruz; biz erkek-kadın sevgisini biliyoruz ki, zaman ve onunla beraber gençlik de geçtikçe, güven verici ve rahatlatıcı bir alışkanlığa dönüşür. İyi ve zengin sevgiler vardır, ki büyük çoğunluğu böyledir; fakat sevginin değişik dereceleri vardır. Bunların en derininin de derini ise bir anne ile hiçbir işe yaramayan bir yaratık – ki o da kendi bedeninden acıyla, kara bir gün ışığına çıkarılmış çocuğu – arasındaki bu kapalı [gizemli] *sevgi dünyasıdır*.

Barry ile Robin arasında on altı yıllık bir fasıla vardır. Fakat, gerçek yaş dışında bütün gelişmeler karşılaştırıldığında, Robin şu anda Barry'den daha yaşlıdır. Ama Robin doğduğunda Barry bütün ihtiyaçları ve bağımlılığıyla kendini kesinlikle ortaya koymuştu ve belki de eşim Robin'in doğmasını pek istemedi. Kısmen, belki onun da Barry gibi özürlü doğabileceğine dair gizli korkudan ve kısmen de kendisinin, Barry'nin yirmi dört saatlik bir sorumluluğu gerektirdiğini bilmesinden. Fakat öte yandan, eşim, benim için de üzgündü; bir erkeğin belki de kendinin erişemediği rüyalarının oğlu tarafından gerçekleştirilmesinin o erkeği ne kadar gururlandıracağını bilmesinden [dolayı]. Eşim küçük oğlumuzu hamile kaldığında, hamilelikten dolayı suçluluk hissiyle bir sürü vicdan azabı çektim. O ikili sorumluluk rolüyle başa çıkabilecek miydi, kendinin yeterince paylaşılacak bir şeyi kalmış mıydı? Netice itibarıyla, o ters ve çirkin kader, Barry'nin hatalarını gelecek olan yeni hayata da kopyalayacak mıydı? Kader bu defa bizden yanaydı, bir anormallik yoktu.

Olabilir ki Robin'i Barry'i sevdiğimden daha fazla seviyorum; bilmiyorum. Öyle olduğunu sanmıyorum. Fakat Robin bana koşan, gelmekten mutluluk duyan, baba ve oğulun birlikteliğinden neşe alan bir çocuktur. Barry'e ise ben gitmek, üzerine eğilmek, rahatlatmak, vücut ihtiyaçlarının her bakımında yardım etmek zorundayım. Ben, sık sık onun kolları ve ayakları olmak zorunda olduğumun her an farkındayım. Robin'in hayatına girebilir ve onu paylaşabilirim, fakat Barry'ninkine giremem. Onun aklının içinde neler olup bittiğini ancak tahmin edebilirim. Kendi dünyasında yalnız ve her şeyden habersiz olup olmadığını merak ederim. Bazen olur,

gözlerinde derin, gizemli bir canlılığın bana baktığını görürüm, [bizimkine] denk bir zekâ ve neredeyse kendimi onun konuşuvereceğini beklemiş gibi bulurum.

Bir gece, onu bir battaniyeye sardım ve arka balkona götürüp, gökyüzünü seyretmesini sağladım. Daha önce bunu yapmayı hiç düşünmemiştim. Aniden, ona yeni tecrübeler vermeyi, içimin derinliğinden bazı şeyleri onunla paylaşmayı istedim. Onun aklını mutluluk verici harikalarla doldurmak istedim. Ay, yıldızlar ve gece gibi bana genellikle sıradan gelen şeyler birden sihirle doluymuş gibi göründü. Onunla beraber balkonda otururken, açıklanamayan bir huşu hissettim. Benim nasıl var olduğumun bir açıklaması. Nasıl milyonlarca mikroskobik sperm hücreleri uzun ve zor bir yolculuğa gönderilmişti. Bu sperm yolculuğuyla yarışabilmek için, nasıl tam yetişkin bir adam Sahra Çölü'nü yürüyerek geçmek, çok hızlı akan bir nehirde akıntıya karşı on altı kilometre yüzmek, Alpler'e tırmanmak ve Sibiry'a'nın ortasına kadar yürümek zorunda kalacaktı. Eğer beni oluşturan sperm yerine başka bir sperm yumurtaya ulaşırdı, ben var olmayacaktım. Barry'e baktım ve hayretle anladım ki onu oluşturan sperm yarışı kazanmıştı. O an fark ettim ki hayatın sonu – Barry'ninki ya da benimki – o kadar da önemli değildi. Her şeyin mucizesi hayatı varlığa dönüştüren spermin yolculuğuyla ortaya çıkmıştı. Barry ile otururken, yıldızlara baktım ve anladım ki biz ikimiz de aynı sistemin parçalarıyız.

Barry'den engin şeyler öğrendim. Ne İncil'den ne kürsüden ne de kiliseden hiçbir zaman öğrenemeyeceğim şeyler. Sanırım, onun bana karşı duyduğu güven ve sevgiyi her zaman bir hazine gibi saklayacağım. Ona doğru yürürken gözlerinin nasıl parladığını hep hatırlayacağım. O benim ruhumun derinliklerinin bir parçasıdır, çünkü Barry ona yeni açılar eklemiştir.

Eşime, Barry öldüğü zaman ne yapmalıyım diye sordum. "Aileden üç beş kişiyi de çağırır, onun cesedini yakarız; onu yer altında düşünmeye dayanmamam," diye cevap verdi. Böylece onun hapishanesini açıp serbestçe uçmasını ve küller dağılıncaya kadar rüzgâr tarafından taşınmasını sağlayacaktık; kim bilir, belki gelecek yıl, belki de gelecek ilkbahar, o, çiçekleri besleyecekti. Boşa harcadığım o yılları ve yaraladığım onca insanı düşünür, bunu – kendi hayatımı – Barry'nin yirmi altı yıllık fiziksel olarak aciz varlığıyla kıyaslarım ve o zaman anlarım ki *onun hayatı daha temiz bir hayattı*. Onun hakkındaki her şey nezaket yayar. O, nefreti ya da kötülüğü, aç gözlülüğü ya da hasetliği ya da kendine acımayı hiç tanımamıştır. O, arzuları, kızgınlıkları ya da bencilliği hiç tanımamıştır. O, ümitsizliklerini bir şarapnel gibi etrafındakilere yaralar açacak şekilde patlatmamıştır.

Şimdilerde, ne zaman bencillik ya da kendine acıma beni zehirlemeye başlasa, tekerlekli sandalyedeki Barry'i düşünürüm. Ve onun acizliğinde, beni tamamen kapsayan bir güç ve şaşmaz bir gaye bulurum. İşte o zaman "Tanrı'nın niyeti"ni sorgulamak istemem; fakat Tabiat denen kutsal kadın [ana]ya tevekkül ederim ve anlarım ki eşyanın özüne karşı oluşan kalp kırgınlığı hissi derin, berrak, gayeli bir bilinmeyenin eşğinde bir anlık insan çekingenliğinden başka bir şey değildir. Ve böyle düşünürken de anlamanın ötesindeki iç huzura/barışa neredeyse dokunurum.

